

УДК 37.005

Антонюк Валентина, ст. магістратури педагогічного факультету;
науковий керівник – к.пед.н., доцент Красовська О. О. (Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука, м. Рівне)

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ГАЛУЗІ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

***Анотація.** У статті досліджено формування професійної готовності майбутніх учителів початкової школи у галузі мистецької освіти в умовах особистісно орієнтованого підходу, що базується на індивідуально-творчому розвитку особистості фахівця, який передбачає творчу трансформацію особистісного ставлення, розуміння виховної потужності художньо-педагогічних ідей, педагогічних теорій, сучасних методичних рекомендацій.*

***Ключові слова:** особистісно орієнтований підхід, професійна підготовка.*

***Аннотація.** В статье исследовано формирование профессиональной готовности будущих учителей начальной школы в отрасли художественного образования в условиях личностно ориентированного подхода, которое базируется на индивидуально-творческом развитии личности специалиста, который предусматривает творческую трансформацию личностного отношения, понимания воспитательной мощности художественно-педагогических идей, педагогических теорий, современных методических рекомендаций.*

***Ключевые слова:** личностно ориентированный подход, профессиональная подготовка.*

***Annotation.** It is marked in the article, that forming of professional readiness of future teachers of initial school in the sphere of artistic education in the conditions of the personality oriented approach is based on individually-creative development of specialist' personality that envisages creative transformation, personality relation, understanding of educating power of artistically-pedagogical ideas, theories, methodical recommendations.*

***Keywords:** the personality oriented approach, professional training, artistic education, innovative technologies.*

Особистісний підхід як напрям діяльності вчителя – це базова ціннісна орієнтація педагога, яка визначає його позицію у взаємодії з кожним учнем

в колективі. Суть особистісного підходу полягає в тому, що вчитель у кожному учневі повинен бачити унікальну особистість, поважати її, розуміти, створювати ситуацію успіху, підтримки, надавати можливість реалізовувати себе в позитивній діяльності. Почуття задоволення, радості викликає потяг до подолання труднощів [1, с. 25].

Забезпечення високого рівня практичної підготовки майбутніх учителів у вищому навчальному закладі (ВНЗ) тісно пов'язане з використанням у навчально-виховному процесі поряд з традиційними, академічними методами навчання так званих активних, особистісно зорієнтованих. Оволодіння технологіями мистецької освіти, які базуються на психолого-педагогічних, соціально-культурологічних та фахових знаннях, дозволить учителю досягти високого рівня майстерності у впровадженні особистісно зорієнтованого підходу до естетичного виховання школярів.

Різні аспекти означеної проблеми розглянуто в працях відомих українських учених. Визначення засобів особистісно орієнтованого навчання і виховання досліджено в працях О. Алексюка, І. Беха, О. Бондаревської, В. Давидова, О. Савченко. Формування творчої особистості досліджували В. Андреева, Д. Богоявленська, Н. Гузі. Проблеми цілісності освітнього процесу визначені В. Бондар, Л. Вовк, В. Козаковим, В. Паламарчук, С. Сисосвою, М. Скаткіном. Формування професійних цінностей представлено у працях Н. Калиниченко, Т. Левченко, Л. Ломаки, В. Моляко, В. Радул, Г. Сагач, О. Сухомлинської, Л. Хоружої. Обґрунтування методологічних підходів до розв'язання завдань розвитку кваліфікаційної спроможності вчителя в умовах особистісно орієнтованої освіти проаналізовано у наукових розвідках А. Алексюка, М. Поташник, С. Гончаренка, М. Євтуха, Н. Нічкало, М. Шкодін та ін.

Аналіз останніх наукових досліджень з приводу особистісно-зорієнтованого підходу свідчить, що у вивченні цього аспекту існує кілька напрямків: розкриття «парадигмальної формули» сучасного гуманістичного підходу; визначення засобів особистісно-орієнтованого навчання і виховання учнів та студентів; формування творчої особистості майбутнього вчителя.

Метою нашої статті є дослідження теоретичних засад особистісно орієнтованого підходу до педагогічної підготовки майбутніх учителів початкової школи у гуманітарному університеті в галузі мистецької освіти.

Формування педагогічної креативності майбутніх учителів в умовах особистісно орієнтованого підходу базується на індивідуально-творчому розвитку особистості, що передбачає не запам'ятовування та репродукування інформації, а її творче перетворення, знаходження в ній особистісного сенсу, формування до неї особистісного ставлення, оцінку її важливості, розуміння виховної потужності педагогічних ідей, теорій, методичних рекомендацій. Таким чином, у подальшій особистісно зорієнтованій

навчальній діяльності педагог трансформує власні особистісні надбання та намагається відкрити пріоритети особистісного ставлення до кожного учня.

Сучасні науковці зазначають, що особистісно зорієнтований підхід передбачає «послідовне ставлення педагога до вихованця як до особистості, як до самосвідомого відповідального суб'єкта власного розвитку і як до суб'єкта виховної взаємодії» [2, с. 35]. Це базова ціннісна орієнтація педагога, яка визначає його позицію у взаємодії з кожним учнем і колективом.

Формування професійної готовності майбутніх учителів початкової школи у галузі мистецької освіти в умовах особистісно зорієнтованого підходу базується на індивідуально-творчому розвитку особистості фахівця, що передбачає не запам'ятовування та репродукування інформації, а її творчу трансформацію, знаходження в ній особистісного сенсу, формування до неї особистісного ставлення, розуміння виховної потужності художньо-педагогічних ідей, теорій, методичних рекомендацій. Таким чином, у професійній художньо-педагогічній діяльності майбутній вчитель повинен трансформувати особистісні надбання у галузі мистецтва та намагатися відкрити пріоритети особистісного ставлення до кожного учня.

Ефективність особистісно зорієнтованого підходу до мистецької освіти у змісті професійної підготовки майбутніх педагогів значною мірою залежить від готовності до його впровадження на практиці. Вона має насамперед сприяти «збагаченню студентської молоді інноваційними знахідками, підтримувати у них прагнення до новизни, творчості, пошуку інноваційних форм, методів та видів творчої діяльності» [3, с. 55].

Останнім часом пропонується чимало напрямів оновлення, збагачення і розширення змісту мистецької освіти сучасними теоріями, відомостями з різних галузей знань. Однак, як показує практика, всі нововведення залишаються нереалізованими, якщо домінують інформативні методи навчання, якщо залишається незмінною педагогічна технологія, яка не спрямовується на розвиток особистісного досвіду учасників освітнього процесу. Впровадження нових технологій вимагає відповідної підготовки вчителя, професійне становлення якого також відбувається в органічному взаємозв'язку з особистісним розвитком. Тому зрілість учителя як особистості виступає невід'ємною складовою розвитку його професіоналізму: особисті риси педагога суттєво впливають на професійну діяльність, а професійна діяльність є важливим чинником формування учнівської особистості.

Як зазначає О. Рудницька, «завдання особистої орієнтації зумовлюють необхідність набуття вчителем нетипових для традиційної освіти вмінь: розкривати учням переживання, особистісне бачення мистецького твору; активізувати їхні процеси переживання: «відчувати» внутрішній світ іншого, його особистісні потреби; здійснювати діалогічне спілкування: імпровізувати; бути драматургом, режисером; учасником тих чи інших педагогічних ситуацій» [4, с. 34]. Основою професійної позиції вчителя становить стиль

педагогічного мислення, оволодіння яким виявляється у «зміщенні» установок із змістово-процесуальних аспектів навчання (що засвоїв, що зробив, яким чином мислить) на ціннісно-смыслові (місце, роль художнього пізнання у життєвій самореалізації учня, стимулювання процесів усвідомлення ним самоцінності мистецького твору). У такий спосіб, реформування освіти потребує з одного боку, «вчителя нової формації, а з іншого – його підготовка стає реальною тільки у межах нової освітньої парадигми особистісно зорієнтованого підходу до мистецької освіти» [4, с. 35].

У практиці навчально-виховної діяльності сучасного гуманітарного ВНЗ останнім часом поширюються такі сучасні технології формування фахівців у галузі педагогічної освіти: диференційоване навчання, проблемне навчання, ігрові технології навчання, інформаційні технології навчання, кредитно-модульна технологія навчання, особистісно зорієнтоване навчання. Реалізація цих освітніх технологій у підготовці майбутніх фахівців у галузі початкової освіти є одним з шляхів упровадження особистісно зорієнтованого підходу та удосконалення процесу навчання у сучасному гуманітарному вищому навчальному закладі.

У відборі та структуруванні змісту професійної підготовки студентів педагогічних факультетів у галузі мистецької освіти слід враховувати загальнодидактичні (науковості, систематичності і послідовності, природовідповідності та культуровідповідності, гуманізації, активності, самостійності та творчості, єдності навчання, виховання та розвитку, наочності, наступності) та специфічні принципи формування творчої особистості педагога (цілісності, інтегративності, діалогу культур, індивідуалізації, рефлексії, єдності теорії і практики в художньо-естетичному розвитку особистості майбутнього фахівця початкової школи, довершення навчальної дії виховною у педагогічному впливі, емоційної насиченості навчально-виховного процесу, принцип спонукання до творчого самовираження, урізноманітнення видів і форм діяльності студентів в організації педагогічної взаємодії, залежності розвитку особистісних якостей майбутнього вчителя від створюваних педагогічних ситуацій; принцип емоційної насиченості навчально-виховного процесу; принцип спонукання до творчого самовираження), що розкривають сутність педагогічних інновацій у структурі художньо-педагогічної діяльності майбутніх учителів початкової школи [5].

За найбільш доцільний спосіб розробки і побудови змісту підготовки вчителя до забезпечення основ мистецької освіти учнів початкової школи за умов використання художньо-педагогічних інновацій є модульний спосіб структурування навчального матеріалу, який дозволяє систематизацію навчального матеріалу; дозволяє чітко визначити обсяг знань і вмінь майбутніх фахівців; ввести рейтинговий спосіб оцінки рівня художньо-педагогічної підготовки; забезпечує організацію індивідуальної та самоосвітньої

діяльності студентів, сприяє розробці на варіативних програм навчальних курсів «Методика викладання освітньої галузі «Мистецтво», «Методика музичного виховання з основами хореографії» та «Образотворче мистецтво з методикою викладання».

Із метою впровадження особистісно орієнтованого підходу до формування майбутнього педагога початкової школи у галузі мистецької освіти нами удосконалено змістові характеристики процесу підготовки вчителя, визначено та задіяний потенціал навчальних психолого-педагогічних, фундаментальних та професійно орієнтованих дисциплін і впровадженого комплексу навчально-методичного забезпечення, який містить навчальні і робочі програми, курс лекцій, навчально-методичні посібники для викладача та студентів, систему критеріально зорієнтованих завдань, різнорівневі форми контролю навчальних досягнень студентів.

1. Коновець С. В. Образотворче мистецтво в початковій школі / С. В. Коновець. – К., 2000. – 79 с.
2. Масол Л. Підготовка вчителів до поліхудожнього виховання учнів / Л. Масол // Мистецтво і освіта. – 2009. – № 2. – С. 4–7.
3. Отич О. М. Педагогіка мистецтва : сутність та місце в системі наук про освіту / О. М. Отич // Мистецтво та освіта. – 2008. – № 2. – С. 13–17.
6. Рудницька О. П. Педагогіка : загальна та мистецька. Навчальний посібник / О. П. Рудницька. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2005. – 360 с.
7. Луговий В. І. Управління освітою: Навчальний посібник / В. І. Луговий – К. : Видавництво УАДУ, 1977. – 302 с.
8. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва. Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін / Г. М. Падалка. – К. : Освіта України, 2008. – 274 с.